

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

2016

MATSHWAO: 80

NAKO: Dihora tse 2½

Pampiri ena e na le maqephe a 23.

DITAELO LE DIKELETSO HO MOHLAHLOBUWA

1. Bala ditaelo tsena ka hloko pele o qala ho araba dipotso.
2. O se ke wa latella ho bala pampiri yohle. Tadima pele papetla ya dikahare leqepheng le latelang lena, mme o tshwaye dinomoro tsa dipotso tse botsitsweng dibukeng tseo o ithutileng tsona selemong sena. Ha o entse sena, bala dipotso tseo, mme e be o kgetha tseo o ratang ho di araba.
3. Pampiri ena e arotswe DIKAROLO TSE THARO, e leng:

KAROLO YA A:	Dithothokiso	(30)
KAROLO YA B:	Padi	(25)
KAROLO YA C:	Tshwantshiso/Terama	(25)
4. Araba dipotso TSE HLANO kaofela: TSE THARO (3) KAROLONG YA A, E LE NNGWE (1) KAROLONG YA B le E LE NNGWE (1) KAROLONG YA C ka mokgwa ona:

KAROLONG YA A: DITHOTHOKISO
Dithothokiso tseo o di rutilweng – Araba dipotso TSE PEDI.
Dithothokiso tseo o sa di rutwang – O tlameha ho araba potso ena.

KAROLONG YA B: PADI
Araba potso E LE NNGWE.

KAROLONG YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA
Araba potso E LE NNGWE.
5. KGETHO YA DIPOTSO KAROLONG YA B (PADI) LE YA C (TERAMA)
 - Araba dipotso tsa padi le terama tseo o ithutileng tsona FEELA.
 - Araba potso E LE NNGWE E TELELE YA MOQOQO le E LE NNGWE ya dipotso TSE KGUTSHWANE. Haeba o araba potso e telele KAROLONG YA B, o lokela ho araba dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA C. Haeba o araba potso tse kgutshwanyane KAROLONG YA B, o lokela ho araba potso e telele ya moqoqo KAROLONG YA C. Sebedisa lenanennetefatso le hlahisitsweng leqepheng la 5 ho etsa kgetho ya hao.
6. BOLELELE BA DIKARABO
 - Potso e telele ya Dithothokiso e lokela ho arajwa ka mantswa a 250–300.
 - Dipotso tse telele tsa Padi le Terama di lokela ho arajwa ka mantswa a 400–450.
 - Bolelele ba dikarabo tsa dipotso tse kgutshwane bo tla laolwa ke kabo ya matshwao. Tsepama potsong, mme o se ke wa tswa lekoteng.
7. Latela ditaelo tse hlahang qalong ya KAROLO ka NNGWE ka hloko.
8. Nomora dikarabo tsa hao jwalo ka ha dipotso di nomorilwe pampiring ena ya dipotso.

9. Qala KAROLO E NNGWE le E NNGWE leqepheng LE LETJHA.
10. Sebedisa nako ya hao ka mokgwa o latelang:
 - Metsotso e 40: KAROLO YA A
 - Metsotso e 55: KAROLO YA B
 - Metsotso e 55: KAROLO YA C
11. Ngola ka mongolo o makgethe mme o balehang.

LEQEPHE LA DIKAHARE

Dintlha tse hlahisitsweng leqepheng lena di tla o thusa ho kgetha dipotso tseo o ratang ho di araba ntle le ho qobelleha hore o bale pampiri yohle.

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO

Dithothokiso tseo o di rutilweng: Araba dipotso TSE PEDI feela ho tsena.

NOMORO YA POTSO	MOFUTA WA POTSO	MATSHWAO	NOMORO YA LEQEPHE
1. 'Majakane'	Mofuta wa potso e telele (ya moqoqo)	10	6
2. 'Ke a itshola'	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	10	7
3. 'Mmadiberwane'	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	10	8
4. 'Ka pene letsohong'	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	10	9

MMOHO LE

Thothokiso eo o sa e rutwang: Araba potso ena.

5. 'Ho se tshepahale'	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	10	10
-----------------------	----------------------------------	----	----

KAROLO YA B: PADI

Araba potso E LE NNGWE feela bukeng eo o e rutilweng.

6. <i>Botsang lebitla</i>	Mofuta wa potso e telele (ya moqoqo)	25	11
7. <i>Botsang lebitla</i>	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	25	11
8. <i>Diepollo</i>	Mofuta wa potso e telele (ya moqoqo)	25	13
9. <i>Diepollo</i>	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	25	14
10. <i>Mme</i>	Mofuta wa potso e telele (ya moqoqo)	25	16
11. <i>Mme</i>	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	25	16

KAROLO YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA

Araba potso E Le NNGWE feela bukeng eo o e rutilweng.

12. <i>Seyalemoya</i>	Mofuta wa potso e telele (ya moqoqo)	25	19
13. <i>Seyalemoya</i>	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	25	19
14. <i>Haeso Mafotholeng</i>	Mofuta wa potso e telele (ya moqoqo)	25	21
15. <i>Haeso Mafotholeng</i>	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	25	22

ELA HLOKO: DIKAROLONG TSA B le C, e NNGWE ya dipotso tse arajwang e tlameha ho ba ya MOQOQO, ha e nngwe e lokela ho ba ya dipotso TSE KGUTSHWANE. Ha o a lokela ho araba dipotso TSE PEDI tsa mofuta wa moqoqo kapa TSE PEDI tsa mofuta wa dipotso tse kgutshwane.

LENANENNETEFATSO

Sebedisa lenanennetefatso lena qetellong ho nnetefatsa hore na efela o arabile dipotso tse hlokehang.

KAROLO	NOMORO TSA DIPOTSO	PALO YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA	TSHWAYA (✓)
A: DITHOTHOKISO (<i>tseo o di rutilweng</i>) (Potso e telele ya moqoqo KAPA dipotso tse kgutshwane)	1–4	2	
A: DITHOTHOKISO (<i>eo o sa e rutwang</i>) (Dipotso tse kgutshwane)	5	1	
B: PADI (Potso e telele ya moqoqo KAPA ya dipotso tse kgutshwane)	6–11	1	
C: TSHWANTSHISO/TERAMA (Potso e telele ya moqoqo KAPA ya dipotso tse kgutshwane)	12–15	1	
PALO YOHLE YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA.		5	

ELA HLOKO: DIKAROLONG TSA B le C, nnetefatsa hore o arabile potso E LE NNGWE YA MOQOQO le e NNGWE YA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE. Ha o a lokela ho araba potso TSE PEDI tsa moqoqo kapa TSE PEDI tsa dipotso tse kgutshwane.

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO

Karolong ena o botsitswe dithothokiso TSE HLANO (POTSO YA 1–5). Araba dipotso TSE THARO feela.

DITHOTHOKISO TSEO O DI RUTILWENG

Kgetha mme o arabe dipotso TSE PEDI feela dithothokisong tseo o di rutilweng selemong sena (POTSO YA 1 ho isa ho POTSO YA 4). O TLAMEHA ho araba POTSO YA 5, e leng thothokiso eo o sa e rutwang.

POTSO YA 1: MOFUTA WA POTSO E TELELE (YA MOQOQO)

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

Majakane – T Leballo

- 1 Ditshepe tsa lla kekeu keu,
- 2 Hohle ha utlwahala lekekeu keu,
- 3 Borwa Botjhabela ke bonyeunyeu,
- 4 Bonyeunyeu ke ba bana ba boMaria,
- 5 Bonyeunyeu ke ba bana ba boJosefa.

- 6 Bonang moaparo botle paka kgotso,
- 7 Bonang moaparo botle paka lerato,
- 8 Bonang seema ha ba hlaha ka makgalo,
- 9 Ba le rosari melaleng paka tumelo,
- 10 Ba le difapano mahetleng paka toka.

- 11 Boikaketsi ke ba eng mokanaka,
- 12 Boikalakatsi ke ba eng ngwaneso,
- 13 O rera toka pelo e emere lefu,
- 14 O rera pholoso moya o le mafito,
- 15 O kgotshe mabifi o tletse phetsetso.

- 16 Majakane ha se ho nyefola,
- 17 Ba bolela ha ba pholositswe ba kganya,
- 18 Ba bolela ha ba bang e le bahetene ba tala,
- 19 Dihele di ahlame di ba letetse,
- 20 Mollo wa sebabole o tuka o ba emetse.

Molaetsa wa thothokiso ena o totobatsa kamoo majakane a phelang bophelo bo ntlhapedi kateng. Sekaseka mme o hlalose kamoo sethothokisi se sebedisitseng mekgabisothothokiso le karaburetso ho finyelletsa molaetsa wa yona kateng. Karabo ya hao e be bolelele ba mantswe a 250–300.

[10]

POTSO YA 2: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

Ke a itshola – TJ Mahapa

1 O na be o kula moahisane,
 2 O lla ka lengole o qakehile,
 3 O re ntho ka maleng e a o tsamaya,
 4 Nna jwalo ka moahisane ka iteka,
 5 Hoba wa makgonthe Mosotho o buile kgale,
 6 Matlo ho tjha mabapi;
 7 Ba ka bophelo ka bo tela,
 8 Phelo ba hao bo le tsietsing ngwaneso,
 9 O nwele parafini o nwele sepiriti,
 10 Koloji ka e batla ka ya ka tjhelete,
 11 Tlong ya kokelo ka o lefella,
 12 Kajeno o fodile o a mphoqa,
 13 O re ke ne ke mathisa bohata ke moloji,
 14 O re ke nna ya o loileng kgale,
 15 Ka hoo ke leka ho pata boloi ba ka,
 16 Ruri ke a itshola nna ngwana batho,
 17 Thuso ya ka e mphetotse moloji.

- 2.1 Qolla molathothokiso moo ho sebedisitsweng anastrofi thothokisong ena. (1)
- 2.2 Ke moelelo ofe o otlolohileng oo sethothokisi se o totobatsang ka thothokiso ee ya sona? (1)
- 2.3 Lentsweng lena 'Phelo' molathothokisong wa 8, sethothokisi se sebedisitse kgonyetso. Fana ka bohlokwa ba kgonyetso moleng oo. (2)
- 2.4 Hlaahlela e qalang/phetapheto ya mantswa e fumanwa meleng efe thothokisong ee, mme bohlokwa ba yona ke bofe meleng eo? (2)
- 2.5 Ebe sehlo se hlahiswang thothokisong ee se utlwahatsa maikutlo afe a sethothokisi? (2)
- 2.6 Hlalosa mookotaba wa thothokiso ena ka polelo E LE NNGWE. (2)

[10]

POTSO YA 3: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

Mmadiberwane – T Leballo

- 1 Thabadimahlwa ha morena Mafafa,
 2 Thaba di meho di habo kgotso le nala,
 3 Ho ne ho le teng pabala ya mosadi
 4 Mahlo a le bophatswana ba lehodi,
 5 Meno a le bosowana e le phophi ya lebese,
 6 Nko e tjhorile jwalo ka nale ya motjhini.
- 7 Mosadi yeo ka lebitso ke Mmadiberwane,
 8 Motho e le sentebale nonyana ya lewatle,
 9 Motho e le setshwana se moropotsana,
 10 Theka eka la mmamodukule,
 11 Ngwana a rafohile a tshabile lefatshe,
 12 Ngwana e le seilatsatsi wa tshomong.
- 13 Mmadiberwane e ne e se sebakallwa,
 14 E ne e se potele e kgwathwang ka lehlaka,
 15 O ne a tshajwa ke bana le ke bomma bona,
 16 A tshajwa ke basadi le banna ba bona,
 17 Mosadi a mo otlala a mo tlole hodimo,
 18 Monna a mo diha a mo kotsame hodimo.

- 3.1 Qolla lebitsomamarane le sebedisitsweng moleng wa 1. (1)
- 3.2 Molathothokisong wa 7 ho sebedisitswe tatellano e sa tlwaelehang ya mantswe. Hana sebetsa see sa bothothokisi se bitswa eng? (1)
- 3.3 Fana ka lebitso la sekapuo se sebedisitsweng molathothokisong wa 8, o be o bolele kamoo se thusang ho hlakisa moelelo wa mola oo kateng. (2)
- 3.4 Melathothokisong ya 17 le 18 ho sebedisitswe phetapheto ya sebopelohlo. Hlalosa bohlokwa ba phetapheto eo melathothokisong ena. (2)
- 3.5 Hlalosa se bolelwang ke molathothokiso wa 11. (2)
- 3.6 Hlalosa mookotaba wa thothokiso ena ka polelo E LE NNGWE. (2)

[10]

POTSO YA 4: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse e latelang.

Ka pene letsohong – T Lekitlane

- 1 Ka pene letsohong nka o qaqisetsa,
2 Ka o hlalose ka bophara a ka maikutlo,
3 Wa ba wa tseba ha ke thabile pelo e tlola,
4 Wa ntlhokomela leha molomo ke o kwetse tu!
- 5 Ka pene letsohong nka o ngolla,
6 Ka o tsebisa kamoo ke ikutlwang,
7 Wa ba wa dumela hore ke sisinyehile pelo,
8 Wa bona le ha ke sa lle hore ke utlwile bohloko.
- 9 Ka pene letsohong nka o ngolla,
10 Ka o tsebisa kamoo ke ikutlwang,
11 Wa ba wa mpona le menahanong,
12 Wa utlwa eka ke bua sefahlamahlo.
- 13 Ka pene letsohong nka tekana la ka,
14 Ka beha ba ka bophelo qomatsing,
15 Wa ba wa bona ke na le lerato,
16 Wa dumela hore batho ke a ba rata.
- 17 Ka pene letsohong le nna ke a bua,
18 Se mmakalle wa re ke a ikalatisa,
19 Wa re ka leleme ha ke bue ke leqitolo,
20 Ke kamoo ke nehilweng kateng, nkamohele.

- 4.1 Fana ka polelwana e bopang lehlaso la thothokiso ena. (1)
- 4.2 Meleng ya 7 le 8 sethokisi se sebedisitse phetapheto ka mantswe ana, 'ke sisinyehile pelo' le 'ke utlwile bohloko'. Ke mofuta ofe wa phetapheto oo, mme bohlokwa ba yona melathothokisong eo ke bofe? (2)
- 4.3 Sehlo sa thothokiso ee ke se jwang? Se hlalose o be o tshehetse karabo ya hao. (2)
- 4.4 Ntle le anastrofi ke sebetsa sefe sa bothothokisi se sebedisitsweng molathothokisong wa 13? (1)
- 4.5 Bolela sepheo sa ho sebedisa sejura/kgefutsohare molathothokisong wa 20. (2)
- 4.6 Hlalosa mookotaba wa thothokiso ena ka polelo E LE NNGWE. (2)

[10]**MMOHO LE**

THOTHOKISO EO O SA E RUTWANG

O TLAMEHA ho araba potso ena.

POTSO YA 5: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE

Bala qotso ena ka hloko, ebe o araba dipotso tse tla e latela.

Ho se tshepahale – RN Phume

- 1 Le teng le le lelele leqwatsiqwatsi,
- 2 Nthwa ho refolaka ha e tsamaya;
- 3 Ya ho ema ka ditlhako,
- 4 Ntho ya ho tshaba lefatshe
- 5 Empa lefatshe le thotse.

- 6 Ha a tsamaya wa kakaila!
- 7 O kakaila ha bohloko feela,
- 8 Ha a qenehele lefatshe;
- 9 Lefatshe ha se nthwa ho qenehelwa.

- 10 Ka hanong ka mona o butswitse,
- 11 Qwetha le ke ke la o besa,
- 12 La o besa wa fela wa tuka,
- 13 Ke leqwetha ka boyena leqwatsiqwatsi.

- 14 Mo mamele heno ke naheng,
- 15 Sala shwalaneng le hara mpa motsheare.
- 16 O sala le monna Mateneng,
- 17 O sala o tshwere hlolo ka boya.

- 18 Ha le iketse le hotse ka thata,
- 19 Thaka tsa hae di ja 'puting'
- 20 Di ja 'tjhokolete' monate mabothotsa,
- 21 Lona le kgangwa ke dipabi naheng!

- 5.1 Lentswe lena 'leqwatsiqwatsi' le bolela eng ho ya ka tshebediso ya lona molathothokisong wa 1? (1)
- 5.2 Hlalosa hore sethothokisi se totobatsa maikutlo afe thothokisong ena. (2)
- 5.3 Bolela bonono bo sebedisitsweng qetellong ya molathothokiso wa 11 le qalong ya molathothokiso wa 12. (1)
- 5.4 Fana ka lebitso la sebetsa sa bothothokisi se sebedisitsweng molathothokisong wa 19. (1)
- 5.5 Moelelo o hlakisitsweng ke temanathothokiso ya 5 ke ofe malebana le thothokiso yohle? (2)
- 5.6 Bolela bohlokwa ba lekgotsi le sebedisitsweng molathothokisong wa 21. (1)
- 5.7 Hlalosa mookotaba wa thothokiso ena ka polelo E LE NNGWE. (2)

[10]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30**

KAROLO YA B: PADI

Araba potso ya buka eo o ithutileng yona karolong ena.

Kgetha mme o arabe potso E LE NNGWE feela, ya mofuta wa potso e telele (ya moqoqo) kapa ya dipotso tse kgutshwane.

HOPOLA: Ha o araba potso e telele (ya moqoqo) KAROLONG YA B, o tlameha ho araba mofuta wa dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA C.

POTSO YA 6: MOFUTA WA POTSO E TELELE (YA MOQOQO)**BOTSANG LEBITLA – KPD Maphalla**

Sekapoloto ke palenyana e etsahalang ka hara poloto e kgolo, mme se hodisa le ho ntshetsa pele poloto ya pale. Sekaseka mokgwa oo sekapoloto se hlahiswang ke kamano ya Mohanuwa le Tsietsi se hodisang le ho ntshetsa pele pale ena kateng. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

Moqoqong wa hao kenyeletsa dihloohwana tse latelang:

- Thekelo
- Kgolo ya diketsahalo
- Tharahano
- Sehlohlo
- Phethelo

[25]**POTSO YA 7: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE****BOTSANG LEBITLA – KPD Maphalla**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA A

E ne e le beke tse tharo ka mora lefu la Mmantsoteng ha ho etsahala sena se ileng sa qhala eng kapa eng e neng e le teng pakeng tsa Tsietsi le Mohanuwa. E ne e le nako ya dijo ha Tsietsi a kena khefing e neng e le pela lebenkele, ha a tla kgaoletsa Mohanuwa le Makgaola ba le sekgutlwaneng mane, ba tshwarane ka matsoho. Makgaola ke mokganni wa lori e tsamaisang diphahlo mabenkeleng. Lori e ne e eme ka ntle ho khofi. Tsietsi o ile a e tseba, mme a hla a bona hore ona ke monyetla wa ho qhala hlenhlenyane e teng pakeng tsa hae le eo moradi wa monga hae. A hla a kena ka khefing a ikgutseditse, a ithekela senomaphodi, a itswela. Ho ya kamoo ba neng ba tadimane ka mahlong kateng, ba mmone ha a se a feta pela bona, a thetha seohlola, a ba hetla, a itswela.

Bakeng sa ho swaba, Mohanuwa ha a kgutlela ka lebenkeleng ke ha a bolella Tsietsi hore haeba a nahana ho etsa ho hong a ka nna a ho etsa, yena ha a kgathale.

'O re ke etse jwang?'
 'Ke re o etse seo o se ratang.'
 'Seo ke se ratang ke sefe?'
 'Ke tsebella kae? Ho tseba wena!'
 'Hobaneng o realo. O tshositswe ke eng?'
 'Ha o bone, o bone,' ke Mohanuwa eo. 'Ke re o bone hore Makgaola ke motho wa ka.
 Ha se motho wa ka feela, ke moratuwa wa ka ...'

- 7.1 Ho ya ka ditaba tsa qotso ee, Mohanuwa o ne a itshwere jwang? (1)
- 7.2 Hobaneng ha Tsietsi a ile a thetha sehohlola nakong eo a neng a tswa ka khefing? (1)
- 7.3 Mantswe ana a Mohanuwa a qotsong a reng '... Makgaola ke motho wa ka. Ha se motho wa ka feela, ke moratuwa wa ka ...' a totobatsa tomatso ka tsela e jwang? (2)
- 7.4 Mantsoteng ya hlahellang qotsong moo o bile le seabo sefe kgodisong ya Tsietsi? (1)
- 7.5 Setswalle sa Tsietsi le Kgotso le Kgotso se thusitse jwang ho ntshetsa pele ditaba tsa pale ee? (2)
- 7.6 Maele a Sesotho a re, 'Bitso lebe ke seromo'. Hlalosa nnete ya maele ana o ipapisitse le Mohanuwa sengolweng sena. (2)
- 7.7 Ho thaothwa ha Tsietsi ke lebotho la sesole ho roteletsa kgohlano pading ee ka tsela e jwang? (2)
- 7.8 Lebitla la Sekgutlong le bile le tshusumetso efe semelong sa Tsietsi? (2)
- 7.9 Ke mothinya ofe o sa lebellwang o iponahatsang bophelong ba Dibakiso le Tsekiso? (2)
- 7.10 Lehloyo la Mmamasolomane ho Tsietsi le bakilwe ke eng? (1)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA B

Tsietsi a sala a tshwere seatla sa Tseleng ya seng a le siyo, a tshetse Jorotane. A sala a ipotsa dipotso, a sitwa ke ho ikaraba. Hobaneng ha tsietsi e latella tshotleho lefatsheng? Hobaneng ha lefatshe le sa rate tse ntle, tse le kgabisang, empa eka le thabela le ho kgothaletsa tse mpe tse le ronang, tse le tlosang tshobotsing ya lona? Hobaneng kgotso e le siyo lefatsheng leo ho thweng ke la Morena wa kgotso? A tlallana Tsietsi. A ferekana. Hlooho ya hae ya duma. Yaka ho a fifala ka pele ho yena. A hopola mohla monene a iname lebitleng le leholo kwana Sekgutlong. Maikutlo a hae a lobehlana. A lobehlana.

'Tsamaya ka kgotso pelo ya ka,' ke Tsietsi eo ka maikutlo a lobehlaneng. 'Ke tla o hopola ka mehla. O tsebe hore ke wena pelo ya ka. O tsebe hore ha o se o ile, o ile le pelo ya ka, mme nna moo ke setseng ke setse ke se na pelo. Hohang, ha ke sa na pelo. Empa ke a o tshepisa hore bao ba kgaotseng bophelo ba hao ka sehloho, le a bona a tla kgaolwa ka sehloho. Ke a o tshepisa wena pelo ya ka. Ke tla itima boroko. Ke tla itima phomolo. Bao ba inketseng matsatsi a hao, le a bona a tla nkuwa. Ke a o hlapanyetsa wena lehlakwe la ka. Nke ke ka phomola pele dilalome tseo di o latela, le ha di ka nka tsela esele'.

- 7.11 Ho latela ditaba tsa qotso ee ke eng e etsahetseng ka Tseleng jwalo ka ha re bona temeng? (1)
- 7.12 Puonosi ee ya Tsietsi e hlahelang qotsong e paka eng ka Tsietsi malebana le kamano ya hae le Tseleng? (1)
- 7.13 Bolela ketsahalo E LE NNGWE e pakang hore Tsietsi o ile a fela a phethisa tshepiso eo a ileng a e etsetsa Tseleng jwalo ka ha re bona temeng. (1)
- 7.14 Hlalosa hore ho fihla kerekeng ha Tsietsi ka morero o itseng, ho bontsha motsotso wa tsitsipano/mahlonoko ka tsela e jwang. (2)
- 7.15 Pading ee molwantshi wa mophetwa wa sehlooho ke mang? (1)
- 7.16 Ke sefe se neng se balehisa Tsietsi nakong eo a neng a ntse a nwa jwala le mapolesa a mang ha a utlwa hore lapeng leo a leng ho lona ke ha Tadimo Letotolo? (1)
- 7.17 Ho latela maemo a matle a phedisano, na ho ne ho nepahetse hore Mohanuwa a be le boiphetetso bo bokaalo ho Tsietsi a be a mmatlele lemulwana la babolayi? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

[25]

POTSO YA 8: MOFUTA WA POTSO E TELELE (YA MOQOQO)

DIEPOLLO – T Seema

Sekapoloto ke palenyana e etsahalang ka hara poloto e kgolo, mme se hodisa le ho ntshetsa pele poloto ya pale. Sekaseka mkgwa oo sekapoloto se hlahiswang ke kamano ya Dikengkeng le Diepollo se hodisang le ho ntshetsa pele pale ena kateng. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

Moqoqong wa hao kenyeletsa dihloohwana tse latelang:

- Tlhekelo
- Kgolo ya diketsahalo
- Tharahano
- Sehlohloho
- Phethelo

[25]

POTSO YA 9: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE**DIEPOLLO – T Seema**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA C

Ka le leng la matsatsi nkile ka lebala ho hlatswa dikgamelo. Badisana ba ba ba kgutla e le hona ke tswang sedibeng. Ha ke hlahella ka hara motse ka bona kgomo di se di le lepatlelong. Ka tseba feela hore kajeno lena teng ha ke a le bona. A be a se a nkemetse ka ntle lebaleng Theko, Motebang e molelele. Peipi a e momme ka molomo ke a o jwetsa. 'O entse bolelele bo kang ba thotsela sa Molengwane bona, ke tla o busetsa Mahlwenyeng kwana ha o ntse o ntena tjena.' Ka bona feela hore malome o bua tjena e se ka maikemisetso, o ne a buiswa ke letsina hape a kgentshitsuwe ke hore ke ne ke sa hlatswa dikgamelo.

'Ha nke ke kgutlele letsatsing leo ke tswileng ka rontaboleng ke siya Mmamokele le Theko ka tlong. Ho fihlile moo ba kgutsang nako e teletsana. Ke a bona hore bobedi ba bona ba ne ba lekantse hore haeba ke ne ke tswile hobane ke ne ke fahlwa ke mosi, ke tlameha hore ebe ke se ke kgutlile, mme ha ke a lokela ho utlwa tseo ba neng ba di tshohla.'

Mang? Nna Diepollo! setsweng ke hole, setsweng ke ha Molapo. Ka ipolella hore bosiueng bona ha malome a re hedi, ke a thoba. E tla re hosane ha le tjhaba, le tjhabe ke se ke dikelletse ka nqane ho thaba ya Thuathe. Theko o ne a batla ke shobe, ke shobe le monna eo ke sa mo tsebeng.

- 9.1 Bolela hore Diepollo o amana jwang le Theko eo a neng a dula ha hae. (1)
- 9.2 Hantlente batswadi ba Diepollo ba madi ba ne ba dula motseng ofe? (1)
- 9.3 Re bona jwang hore tikoloho e qotsong e ka hodimo ke ya mahaeng? Hlahisa ntlha E LE NNGWE e tswang hona mona temeng. (1)
- 9.4 Ke sephiri sefe seo Diepollo a ileng a se utulla mohla a neng a lebetse ho hlatswa dikgamelo? (1)
- 9.5 Ebe Theko ke mophetwa ya jwang? Mo hlalose, mme o tshehetse ka ntlha E LE NNGWE ho tswa bukeng. (2)
- 9.6 Ho kopana ha Diepollo le nkgono Motsokapere ho thusa jwang ho ntshetsa pele diketsahalo tsa padi ee? (1)
- 9.7 Hlalosa hore ke ketsahalo efe e makatsang e ileng ya etsahala kgotla kgaolong ya 'Sebonwang', o be o bolelele hore hobaneng o re e a makatsa. (2)
- 9.8 Diepollo o ile a sibolla taba ya hore o tlo shobediswa. Hlalosa hore hona ho ntshetsa pele pale ya sengolwa sena jwang. (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA D

Ke tswile ka ofising ya mohlakomedi ke sa tshepe hore ebe mosebetsi oo ke tla o fumana kapa tjhe. Tlaleho ya hore ke lelekilwe Moemaneng e ne e emere tholwana tse bosula. Ke ne ke kgodisehile le nna hore ke se ke ntse ke le ka moo thakadi e fatelang ka teng.

Ho fetile dibeke tse ding tse pedi hape ke ntse ke tswela pele hantle ka ho sebetsa ke le moithaopi. Lengolo le tswang mmusong ha le fihla ke ne ke tshaba le ho le bula. Ke ne ke se na tshepo, ke ne ke badile ditaba tse reng, 'Re tsebile hore nonyana e tshwarwa e fofa sebakeng, wena o ne o le mang. O ikentse thalabodiba, ho setseng ke hore o itlise mapoleseng o tlo kwallwa le yena monna wa hao.' Ke ne ke bala lengolo le kwetsweng. Ha ke le bula ka sitwa le ho ithiba ho thaba ha ke fumana hore ke amohetswe semolao ho sebetsa lehaeng ke le mooki. Ke ne ke sa kgolwe, ke qetile matsatsi a mararo ke ntse ke bala lengolo leo ke bile ke le phetapheta.

Mangaung, pereng e ntsho sengangata e ne e se e le hae. Maqheku a ne a ntlwaetse jwalo ka mooki wa bona. Ha ho hana mona le mane ba ne ba tla ho 'mme nese'.

'Matsatsi a tjhaba ka ho fapana, moo ke neng ke re ho lebahile ka hore re ne re kgathatswa ke mapolesa, ba boela ba fihla ba phenyekolla moo ke neng ke dula teng.'

- 9.9 Ke lebakabaka lefe le neng le etsa hore Diepollo a se ke a tshepa hore a ka fumana mosebetsi oo ho buuwang ka wona qotsong ee? (1)
- 9.10 Na ditaba tsa lengolo di ne di dumellana le maikutlo aa a hae a ho se tshepe hore a ka fumana mosebetsi oo? Hlalosa. (1)
- 9.11 Ho fihla ha Zeblon lapeng a se a etsa lehlaphahlapha la hore yena le mofumahadi ba lokela ho falla, ho ne ho bidietsa eng? (2)
- 9.12 Ho ya ka ho phutholoha ha diketsahalo pading ee, na o ka re kamano ya Diepollo le Dikenkeng e ne e thehilwe hodima setswalle se jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 9.13 Diepollo o ile a fetola lenane la bakudi ba sepetlele sa National e le ha a habile ho ngola lebitso la Mmamolete ka hodimodimo. Hlalosa hore na sena se bile le ditlamorao tse jwang bophelong ba hae. (2)
- 9.14 Maele a Sesotho a re 'Disakopaneng ke dithaba'. Nnetefatsa maele ana o itshetlehile ka ketsahalo E LE NNGWE e amang Diepollo le Mmamolete. (2)
- 9.15 Ho phonyoha ha Zeblon Ramokgopa thibellong ya sepolesa ho re senolela eng ka botho ba hae? (2)
- 9.16 Ke ka lebaka la eng ha Mme wa Diepollo a ile a baleha lapeng kamora ho hlobola thapo ya monna wa hae? (2)

[25]

POTSO YA 10: MOFUTA WA POTSO E TELELE (YA MOQOQO)**MME – NP Maake**

Sekapoloto ke palenyana e etsahalang ka hara poloto e kgolo, mme se hodisa le ho ntshetsa pele poloto ya pale. Sekaseka mokgwa oo sekapoloto se hlahiswang ke kamano ya Dikeledi le Thollo se hodisang le ho ntshetsa pele pale ena kateng. Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

Moqoqong wa hao kenyeletsa dihloohwana tse latelang:

- Tlhekelo
- Kgolo ya diketsahalo
- Tharahano
- Sehlohlo
- Phethelo

[25]**POTSO YA 11: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE****MME – NP Maake**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

TEMA YA E

Ka mane ka jareteng ho ntse ho na le ba binang ya bona pina. E mong o se a bile a omanyetswa jwala boo a bo utswitseng. O utlwe bomme ba se ba leleka motho pitseng tsa bona, athe e mong ka mona o se a kentse sekaqahadi sa nama ka hara pokotho ya baki. Bana ba bokanetse monyadi le monyaduwa, mme ba ntse ba bolela kamoo ba leng batle kateng.

E mong ya maminanyana o se a hatile molelema o ka morao wa lesira, a ntse a itlhakola mamina ka letsoho a ba a mo tlweba ho ya tsebeng. Mme e mong ke eo a se a hlaha ka lefielo a leleka bana. Ba bang motho wa teng o lapile. Mme ya mohau ke enwa o se a hlaha a tshwere lebekerehadi la seno se bitswang kgemere, sejana se seholo sa dikuku le dikopi tsa pampiri a neha bana bana. Jwale ho qala letlaburu, e mong le e mong o batla ho phamola kopi, a nke le kukunyana pele di fela.

Ha e se e le mantsiboya ba nyalanang ba kena ka tlong. Jwale ho kopana ba lelapa feela, mme ho tlo lauwa batho ka bophelo ba lenyalo. Kamoo ba bolelang kateng motho a ka ba a re lenyalo ke lefu. Malome o se a bo kgile, mme le mantswe ha a sa a qapodisa hantle. Rangwane le yena ke enwa ha a nyala empa o batla ho fa batho keletso ka lenyalo.

- 11.1 Fana ka lebitso la mophetwa A LE MONG feela eo e neng e le e mong wa banyalani bao ho buuwang ka bona qotsong e ka hodimo. (1)
- 11.2 Hlalosa pherekano eo ditaba tsa lenyalo lena di qadileng ka yona. (2)
- 11.3 Hlalosa kamoo boitshwaro ba Tsekiso bo fetotseng merero ya Dikeledi ya bophelo kateng. (2)

- 11.4 Ketsahalo ya hore Mme a siye ngwana wa hae Matatiele, mme a se ke a kgutlela morao ho ya mo lata e mo senola e le mophetwa wa botho bo jwang? (2)
- 11.5 Ke mofuta ofe wa kgohlano e hlahiswang ke ho phaolaka ha Dikeledi hara lefifi letsatsi pele ho lenyalo la hae? Hlalosa ka botlalo. (2)
- 11.6 Hlalosa se neng se baka pherekano maikutlong a Thollo ha Masesi a ne a re: 'Mme o shwele'. (2)

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka yohle.

MMOHO LE

TEMA YA F

'Mmannyeo, monna enwa kamoo ke ileng ka mo tseba ka teng, ke ne ke sa kgolwe hore ke tla nyalwa ke kwata,' a realo a tsheha, le Mmatakato a tsheha le yena.

'O reng na mosadi?' ke Mmatakato eo, eka taba tsena o di utlwa kgetlo la pele, athe o di rata ha di phetwa, ba ntse ba phoka tee jwalo ka hona jwale.

'Ke a o jwetsa mokgotsi. Banna ba dulang ka mane ka komponeng re ne re ba bitsa dikwata, motho a sa tsebe hore ka tsatsi le leng o tla qetella a nyetswe ke yona. Ha ke sa le sekolong ke ne ke ipolella hore moo ke yang ho hole ka thuto, empa kajeno bona ke nna enwa ke se ke rokana le masela.'

'O a rata ho bapala ka ntata Masesi wena. O re motho ya tjee ekile ya eba kwata?' ke Mmatakato, a di fehla hore di tjwatle.

'Ke o jwetsa nnete e tswileng matsoho, ngwaneso. Re ne re rata ho rekisa diperekisi le dilamunu heheng ya kampo ha re tswa sekolong,' ke yena eo, taba e se e qadile jwale.

'Jwale wa tla wa tsebana jwang le kwata ena, ha e le mona o ne o le makoko jwalo?'

'E re ke o jwetse mokgotsi,' a qala jwalo Mmateboho ho hlalosa kamoo ba neng ba rata ho ya mane komponeng ha ba etswa sekolong.

- 11.7 Kwata eo ho buuwang ka yona moo qotsong ee ke mang? (1)
- 11.8 Ke ka lebaka la eng ha motho eo a ne a bitswa kwata? (1)
- 11.9 Ka ditaba tsa qotso ena e ka hodimo mongodi o re hetlisa morao qalehong ya ditaba tsa pale ena. Hobaneng ha mongodi a re hetlisa morao karolong ee? (2)
- 11.10 Ho etela ha Thollo ha Rakgadi kamora ho thodiswa sepatjhe, ho ile ha nka mothinya osele ka tsela e jwang? (2)
- 11.11 Mme o bile le tshusumetso e jwang bothong ba Diseko? Hobaneng o realo? (2)

- 11.12 Tikoloho eo diketsahalo tsa padi ena di etsahallang ho yona ke ya mofuta ofe? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.13 Hlalosa tomatso e hlahiswang ke ho kopana ha Mmateboho le Mme le ho tswela pele ha bona ka dikamano maphelong a bona. (2)
- 11.14 Ebe sepheo sa mongodi ke sefe ka ho etsa hore Mme le Thollo ba se ke ba kopana le ka mohla o le mong ha Mme a sa phela? (2)

[25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 25

KAROLO YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA

Araba potso ya buka eo o ithutileng yona feela karolong ena.

Haeba o arabile potso e telele (ya moqoqo) KAROLONG YA B, araba dipotso tse kgutshwane karolong ena. Athe haeba o arabile dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA B, jwale o tlameha ho araba e telele (ya moqoqo).

POTSO YA 12: MOFUTA WA POTSO E TELELE (YA MOQOQO)**SEYALEMOYA – RH Moeketsi****'Sekgobo sa Tshifanalehata' – J Radebe**

Dintlha tsa moralo di totobatsa sebopeliso sa motheo sa tshwantshiso. Manolla ditaba tsa tshwantshiso ena, 'Sekgobo sa Tshifanalehata' o itshetlehile ka dintlha tse latelang tsa moralo:

- Sesosa sa kgohlano
- Kgolo ya diketsahalo
- Tharahano
- Sehlohlolo
- Phethelo

Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]**POTSO YA 13: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE****SEYALEMOYA – RH Moeketsi****'Ha se boya ba ntja' – PM Ramathe**

Bala qotso ena e latelang ka hloko, e be o araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa terama yohle.

TEMA YA G

[Ke ka phirimana ka tlong ha Pela. Pela o bonahala a halefile. O ntse a kgarumaka mohatsae, Maleshwane.]

PELA: Suthisa dijo tsena pela ka mona Maleshwane! Di tlose!

MALESHWANE: Empa molato keng ha o sa thaba tjena kajeno esale o fihlile moo?

PELA: O mpotsang Maleshwane? Ke potso e jwang yona eo?

MALESHWANE: Kgalefo ena ya hao ntle le mabaka ao ke a tsebang, e nkgathatsa matla, ntate. Phunya seso se tswe boladu hle Mofokeng!

PELA: O tle o mmamele hantle Maleshwane! O a nkutlwa? Na o bona e le bophelo bo lokileng boo re bo phelang?

MALESHWANE: Erekaha o sa tobe taba, o ntse o potoloha, e, bo lokile!

PELA:	Bona mona mosadi: Ha ke lekane le wena ka tlong ka mona, haeba e tla re ha ke buisana le wena hantle ebe o a nkgepholaka, o a utlwa?
-------	--

- 13.1 Bolela sebakadi sa sehlooho terameng ena. (1)
- 13.2 Sesosa sa qwaketsano ee e pakeng tsa Pela le Maleshwane ke sefe? (2)
- 13.3 Kgohlano e hlahellang temeng e ka hodimo ke ya mofuta ofe? Hobaneng o realo? (2)
- 13.4 Ka nako e nngwe bophelong morwetsana a ka keketlisa dikgapa ho bontsha thabo ha mohlankana a kopa ho mo nyala. Na ho bile jwalo ka Kgasiene ha Lesodi a mmolella hore o ikemiseditse ho mo nyala? Hlalosa. (2)
- 13.5 Ke ketsahalo efe terameng ena, e bontshang hore Pela le ha a ne a le bohale, o ne a amohela dikeletso tsa batho ba bang? (2)
- 13.6 Na o ka re maele a reng 'Mmangwana o tshwara thipa ka bohaleng' a dumellana le diketsahalo tsa terama ee? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 13.7 Ho ya ka ditaba tsa tshwantshiso ena, o ka re Maleshwane ke sebakadi se tshitja kapa se sepapetlwa? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa tshwantshiso/terama yohle.

TEMA YA H

[Ke ka le hlahlamang, lebopong la molatswana wane o phallang. Lesodi o ntse a itsamatsamaela moo a tebisitse maikutlo.]

LESODI: Ka ba ka thaba, banna! Ke kopane le wena hantle moratuwa. O tsebile jwang hore ke tla feta moo?

KGASIANE: Le nna ke kopane le wena hantle abuti Lesodi, mme ke tla tjena ke ntse ke rapela ka pelo hore eka nka kopana le wena.

LESODI: Empa ha o a thaba Kgasiene moratuwa, molato keng?

KGASIANE: Ke tloha lapeng mane e le ha ho fihla batho ba bang, bontate ba bang tjena, bao ke sa ba tsebeng.

LESODI: Ke a kgolwa ke bontate, ba tlike lapeng mono ka taba yane ya rona, akere?

KGASIANE: Lesodi hobane ke a o rata, ha ke batle ha o ka wela tsietsing o sa hlokomele.

LESODI: Empa hobaneng Kgasiene? Keng?

KGASIANE: Mantswe a ka a mabedi ho wena abuti Lesodi: nakana tsa ho rweswa ha di kgomarele hlooho. Ke ntswe la pele. La bobedi ke la hore: ha se boya ba ntja e o lommeng!

LESODI: Ke dilothe ntho tseno, Kgasiene. Hantlentle o batla ho mpoella eng? Itlhalose hle!

KGASIANE: Maoba re ile ra sitiswa ke mme Maleshwane ha ke ne ke o bolella hore ke imme.

- 13.8 Taba eo Lesodi a reng bontatae ba etetse habo Kgasiene ka lebaka la yona ke efe? (1)
- 13.9 Ebe Maleshwane o ile a sitisa Lesodi le Kgasiene ka tsela e jwang mohla Kgasiene a neng a batla ho bolella Lesodi hore o imme? (1)
- 13.10 Na o ka re ka kakaretso ditaba tsa tshwantshiso ee di tsosolosa maikutlo afe ho babadi? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 13.11 Ke molaetsa ofe o totobatswang ke ditaba tsa terama ee? O akaretse ka polelo E LE NNGWE e jereng mohopolo wa sehlooho. (2)
- 13.12 Ebe tharollo ya ho qabana ha Pela le Maleshwane ka baka la ho tsamaya bosiu ha Lesodi e bile efe? (2)
- 13.13 Ho ya ka makgabane a matle a phedisano, ha o ne o le Kgasiene, mme o eellwa hore o se o le mmeleng feela o sa imiswa ke mohlankana ya batlang ho o nyala, o ne o tla etsa jwang? Hlalosa. (2)
- 13.14 Kgasiene o eletsa Lesodi ka bothata ba lenyalo leo ba batlang ho kena ho lona ka mantswe ana, 'Nakana tsa ho rweswa ha di kgomarele hlooho' le ana, 'Ha se boya ba ntja e o lommeng.' Bontsha hore mantswe ana a keletso a mo hlahisa e le motho wa botho bo jwang. (2)

[25]**POTSO YA 14: MOFUTA WA POTSO E TELELE (YA MOQOQO)****HAESO MAFOTHOLENG – CJ Teleki**

Dintlha tsa moralo di totobatsa sebopeliso sa motheo sa tshwantshiso. Manolla ditaba tsa tshwantshiso ena, 'Haeso Mafotholeng' o itshetlehile ka dintlha tse latelang tsa moralo:

- Sesosa sa kgohlano
- Qaleho ya kgohlano
- Kgolo ya diketsahalo
- Phethelo

Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]

POTSO YA 15: MOFUTA WA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE**HAESO MAFOTHOLENG – CJ Teleki**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa tshwantshiso yohle.

TEMA YA I

MAPETLA: *(O a ema, mme o itokisetsa ho menahana le mehlala. O bua a le mong, ha ka tlong teng dipuisano di ntse di tswela pele.)* E a hoba pitsa ena. Nengneng e tla be e lokela ho fahwa. E re ke phahamele marole e le hore pele di oroha ke be ke fihlile mane habo Ngatane. Etswe ke ba bone le bona ha ba fihla maobane ho tswa mosebetsing Maseru. Ruri Ngatane o sebeditse ka bokgabane. Ke Mapetla nna. Ke a bona ha ba ntsebe. Ako ba tlohele ba sale ba duba thankga boPitsonyana bao. Banna ha o tshaba o tshabe boqheku. Ako bone kamoo ke leng manyoka kateng. Ke hore le mangole ana le wona ha a mphe sebaka kamoo a leng bohloko kateng. E re ke ntshe porompi ena ya ka ke ntano iporompela. *(Ha a realo a pjetletsa mathe fatshe)* Ha se moo. Kwana ke se ke kgathile tema.

PITSO: Ako tlohele ho itshela ka dikgapha mohatsaka. Tseba hore bohloko boo o bo utlwileng le nna ke bo utlwile. Feela hoo e leng taba ke hore ngwana-mahana-a-jwetswa o ye a utlwe ka leqeba ho opa. Ako bone sehloho seo a iketsetsang sona sa hore a kwenehele ngwanana ya tswang lelapeng le seriti, ya bileng a tseba mosebetsi. Ka nnete ha ke tsebe hore na Molefi o batla eng. Montsheng ke ngwanana ya matla eo re bileng re mo tsebang ka botlalo hobane o holela mahlong a rona. O apara mese e kgahlolang tlhafu.

- 15.1 Ke ka lebaka la eng ha Molefi a kwenehela Montsheng feela a se a mo tshepisitse lenyalo? (1)
- 15.2 Fana ka sebakadi seo e leng molwantshi tshwantshisong ena. (1)
- 15.3 Fana ka lebaka LE LE LENG feela le entseng hore Disebo a lwane le Morongwe. (1)
- 15.4 Ebe bohlokwa ba boipuiso boo ba Mapetla bo hlahellang qotsong ee ke bofe ho ya ka wena? Nehelana ka ntlha E LE NNGWE. (2)
- 15.5 Ke ketso efe e mpe e neng e etswa ke Ngatane ho Molefi eo Mofammere a neng a e tseba, mme a leka ho lemosa Molefi ka yona? (1)
- 15.6 Bolela phosohadi e kgolo e kileng ya etswa ke Molefi bophelong ba hae, o be o hlalose hore ke ka lebaka la eng o reng ke phosohadi. (2)
- 15.7 Bontsha kamoo mongodi a hlaisitseng tomatso tshwantshisong ena kateng, ka ho bopa setswalle dipakeng tsa Mapetla le lelapa la habo Molefi. (2)

- 15.8 Tharollo ya tshwantshiso ee e iponahatsa ketsahalong efe? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

MMOHO LE

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile ka dikahare tsa tshwantshiso yohle.

TEMA YA J

KGOLWANE: Sware, ka mokgwa oo kgaitsemi le motjhana ba buileng kateng, ke utlwisisa eka ha o na ngaka e lebetseng lelapa lena la hao. Na ebe kutlwisiso eo ya ka e nepahetse?

PITSO: Ho fela ho le jwalo sware. Rona Bakeresete ha re dumele ho dintho tseo tsa bahetene. Ke dumela hore tabeng ena ya Jwalane ha ho na ditlhare tsa letho tse sebedisitsweng. Hoo e leng nnete ke hore ba habo Jwalane, le yena Jwalane ka boyena ke batho ba bolotsana. Ke re ha ba tshepahale hobane ha ba ka ba tloha ba boletse hore Jwalane o na le ngwana le monna e mong nakong eo mora enwa wa ka a ntseng a mo fereha, le nakong eo a seng a ratana le yena. Jwale ke batla ho tseba hore na ditlhare di kena jwang mona?

- 15.9 O ka hlalosa Kgolwane e le seapadi sa semelo se jwang tshwantshisong ee? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 15.10 Sepheo sa mongodi ka ho hlahisa Jwalane a tella Molefi leha Molefi a se a kopile mohope wa metsi habo Jwalane ke sefe? (2)
- 15.11 Bolela ketsahalo e ileng ya lebisa ho kopaneng ha Molefi le Morongwe o be o bontshe kamoo sena se hodisang le ho rarahanya kgohlano pading ena kateng. (3)
- 15.12 Maele a Sesotho a re, 'Ngwana ya tjheleng o tshaba mollo.' Fana ka ketsahalo E LE NNGWE e ileng ya etswa ke Molefi e sa dumellaneng le maele ana. (2)
- 15.13 Ho ya ka kutlwisiso ya hao ebe toro ya Molefi eo ho yona a neng a bona banna ba babedi le mosadi marulelong e ne e noha ketsahalo efe? (2)
- 15.14 Ramafothole le Ngatane ke 'nta tsa selomela kobong'. Nnetefatsa sena ka ho hlwaya ketso E LE NNGWE eo ba neng ba e etsa Molefi tshwantshisong ena. (2)

[25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 25
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 80